

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету суспільних наук
Остапець Ю.О.
« 17 » _____ 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ ЗМІН

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2022

Робоча програма з навчальної дисципліни «Соціологія соціальних змін» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія** освітньої програми «Соціологія».

Розробник: Шандор Федір Федорович, професор, доктор філософських наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **соціології та соціальної роботи**

протокол № 13 від «24» травня 2022 р.

Завідувач кафедри Шандор Ф.Ф.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 8 від «07» червня 2022 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Шандор Ф.Ф., 2022 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2022 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	3	3
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3	5	6
	Лекції:	
	24	12
	Практичні (семінарські):	
	20	8
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	46	70

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Соціологія соціальних змін» – на підставі вивчення теоретично-наукових підвалин концепції соціальних змін сформувати компетентності щодо аналізу суспільства і його соціальних підсистем як безперервного процесу соціальних змін. Дана мета здійснюється через розкриття сутності соціальних змін, виявлення чинників і причин їх виникнення, аналіз їх спрямованості і кінцевої результативності. Розглядаються питання, пов'язані з: формуванням і розвитком концептуальних поглядів на соціальні зміни, а також передумовами і чинниками їх виникнення і розвитку; типологією соціальних змін і соціальних процесів в аспекті їх спрямованості, характеру і результативності; особливостями виникнення і прояву соціальних змін в основних соціальних інститутах, соціальній структурі суспільства; проблемами управління соціальними змінами. Також значна увага приділена аналізу чинників і спрямованості соціальних змін в сучасній Україні.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій,

використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (СК):

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

СК14. Здатність до соціологічної рефлексії стосовно теоретичних та прикладних аспектів здійснення дослідницької та аналітичної роботи щодо соціальних змін.

СК16. Здатність до адаптації та професійного реагування на виклики соціальних трансформацій.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування таких навчальних дисциплін освітньо-професійної програми:

OK15 Соціальна структура та соціальна стратифікація

OK17 Загальна соціологічна теорія

OK20 Сучасні соціологічні теорії

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності	РН01
Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми	РН02
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі	РН03
Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач	РН04
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури	РН08
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід	РН13
Організовувати заходи, пов'язані із вивченням законодавчих актів, спрямованих на відпрацювання нормативно-правової	РН16

бази діяльності соціолога.	
Застосовувати відповідні соціологічні дослідження та реалізовувати дослідницькі професійні навички стосовно теоретичних та прикладних аспектів вивчення соціальних змін	PH17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Соціологія соціальних змін»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати та вміти використовувати понятійний апарат соціології соціальних змін в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності	PH01
Знати історію розвитку соціології соціальних змін, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми	PH02
Вміти застосовувати положення та концепції соціології соціальних змін до дослідження соціальних змін в Україні та світі	PH03
Вміти пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач за допомогою знань із соціології соціальних змін	PH04
Вміти обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури із соціології соціальних змін	PH08
Вміти ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання із соціології соціальних змін у практичний досвід	PH13
Вміти організовувати заходи, пов'язані із вивченням законодавчих актів, спрямованих на відпрацювання нормативно-правової бази діяльності соціолога.	PH16
Вміти застосовувати відповідні соціологічні дослідження та реалізовувати дослідницькі професійні навички стосовно теоретичних та прикладних аспектів вивчення соціальних змін	PH17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік; презентація результатів виконаної індивідуальної /групової роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: доповідь на практичних заняттях

Форма модульного контролю: контрольна робота

Форма підсумкового семестрового контролю: залік

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	50	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів
практичні заняття, доповідь з презентацією	10	50
підсумковий модульний контроль	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з тестових завдань та запитання описово-аналітичного характеру.

Тестові завдання покликані оцінити знання з тематичної проблематики модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від орієнтування у тематичному матеріалі по тестах, дане завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 30 балів.

Запитання має на меті оцінити обізнаність здобувача з програмовим матеріалом. Залежно від послідовності викладу і орієнтуванні у матеріалі теоретичних питань, ця частина завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінена у 20 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, C) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

- виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Соціальні зміни: поняття, суть, класифікація. Рівні виникнення і розвитку соціальних змін. Особливості аналізу економічних, політичних, культурних, соціальних змін. Сфери протікання соціальних змін. Види соціальних змін. Роль і місце соціальних змін у функціонуванні суспільства.

Тема 2. Соціологічні теорії і концепції соціальних змін. Сутність соціологічного підходу до аналізу соціальних змін. Теорія соціального конфлікту К. Маркса, погляди Р. Дарендорфа в концепції соціальних змін. Еволюційна теорія Г. Спенсера. Теорії циклічних змін О. Шпенглера, А. Тойнбі при дослідженні соціальних змін в суспільстві. Функціоналістські теорії Т. Парсонса в концепції соціальних змін. Структурна теорія Э. Тириакьяна і її роль при аналізі соціальних і соціетальних змін. «Кондратьєвські цикли» і їх застосування до аналізу соціальних змін. П. Штомпка і його внесок у розвиток теорії соціальних змін. Сучасні підходи до вивчення соціальних змін. Дослідження українських соціологів змін в сучасній Україні.

Тема 3. Чинники і джерела соціальних змін. Проблеми визначення чинників і джерел соціальних змін. Основні чинники соціальних змін: зміни навколишнього фізичного (природної) середовища; зміни в чисельності, структурі і розподілі народонаселення; конфлікти із-за ресурсів і цінностей; зміни цінностей і норм; технологічні досягнення (науково-технічний прогрес, впровадження інновацій); дифузійні процеси у сфері культурної і соціальної життєдіяльності. Джерела соціальних змін, їх зовнішній і внутрішній прояв. Значення визначення чинників і джерел при вивченні соціальних змін. Інновації як каталізатор соціальних змін. Сучасні чинники соціальних змін.

Тема 4. Соціальні процеси в структурі соціальних змін. Поняття і суть соціальних процесів, їх сутнісні риси. Роль соціальних процесів в соціальних

змінах. Основні підходи до типології соціальних процесів. Аналіз сутності процесів становлення; процесів розвитку; процесів функціонування; процесів руйнування. Типи соціальних процесів. Рівні виникнення і протікання соціальних процесів: макропроцеси, мезопроцеси, мікропроцеси. Взаємозв'язок і взаємовплив соціальних процесів і соціальних змін.

Тема 5. Трансформація і модернізація в структурі соціальних змін. Поняття і суть соціальної трансформації. Соціальна трансформація як процес системних змін об'єктивної реальності. Системні характеристики соціальної трансформації. Маркери визначення трансформаційного періоду. Передумови і причини виникнення трансформаційних процесів в суспільстві. Закономірності виникнення і розвитку трансформаційних змін. Об'єкти соціальної трансформації. Суперечності і парадокси соціальної трансформації. Особливості і проблеми життєдіяльності в суспільстві, що трансформується. Поняття і сутність модернізації, особливості її прояву в соціальних інститутах і суспільстві в цілому. Модернізація суспільства як механізми соціальних змін. Проблеми і ризики процесів модернізації. Сучасні модернізаційні процеси в соціальних інститутах.

Тема 6. Соціальні зміни як травма. Поняття соціальної травми в соціології. Характерні риси і ознаки травмагенних соціальних змін. Особливості прояву амбівалентного характеру соціальних змін. Стадії виникнення, розвитку і функціонування соціальних змін травмагенного характеру. Особливості віддзеркалення соціальних змін в свідомості людей, вплив цих процесів на соціальну поведінку. Стратегії поведінки людей в ситуації соціальних змін. Рівні подолання травми соціальних змін: особовий, груповий, глобальний. Функції травмагенних соціальних змін: конструктивний, деструктивний. Проблеми соціологічного вивчення, виявлення і прогнозування розвитку соціальних змін травмагенного характеру.

Тема 7. Соціальні рухи і соціальні зміни. Підходи до вивчення структури соціальних рухів: функціональний; організаційний; суб'єктний. Взаємозв'язок соціальних рухів і соціальних змін. Типологія соціальних рухів. Масові рухи і їх вплив на виникнення і розвиток соціальних змін. Вплив соціальних змін на виникнення масових рухів. Форми масових рухів. Конструктивний і деструктивний характер масових рухів. Проблеми управління соціальними рухами.

Тема 8. Сучасне суспільство у фокусі соціальних змін. Структурні зміни: поняття, суть, характеристики. Сутність зміни соціальної структури суспільства, причини і чинники цих процесів. Характеристики змін соціально-класової, соціально-територіальної, соціально-демографічної, соціально-професійної, соціально-етнічної структури сучасного суспільства. Роль і місце окремих соціальних груп і спільнот в соціальних змінах. Соціальні наслідки і результат зміни соціальної структури суспільства. Соціологічний аналіз змін в структурі населення суспільства. Вплив демографічних процесів на зміни соціальної структури суспільства. Поняття і суть трансформації соціальних інститутів, причини і чинники цих процесів. Інституційні зміни: поняття, суть, характеристики. Співвідношення інституційних змін і трансформаційних

процесів в соціальних інститутах. Специфіка аналізу структурних, функціональних і ціннісних змін при вивченні трансформації соціальних інститутів. Характеристики трансформації основних соціальних інститутів сучасного українського суспільства. Соціальні наслідки і результати трансформації соціальних інститутів. Особливості соціологічного вивчення трансформаційних процесів в соціальних інститутах.

Тема 9. Соціальні зміни в сучасному українському суспільстві. Українське суспільство як суспільство, що змінюється: основні маркери. Передумови, причини, основні чинники соціальних змін в сучасному українському суспільстві. Основні сфери соціальних змін в українському суспільстві. Проблеми, протиріччя, ризики та соціальні наслідки соціальних змін в сучасному українському суспільстві. Тенденції сучасних соціологічних досліджень соціальних змін в сучасному українському суспільстві.

Тема 10. Соціологічні дослідження соціальних змін. Методологічні підходи до вивчення соціальних змін. Завдання соціологічного вивчення соціальних змін і соціальних процесів. Специфіка визначення методів соціологічного вивчення соціальних змін. Основні індикатори соціальних змін і їх застосування в ході соціологічних досліджень. Проблеми соціологічного вивчення соціальних змін. Сучасні тенденції дослідження соціальних змін в Україні.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Форма навчання: денна						Форма навчання: заочна					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	інд.робота	самісп. робота		лекції	практичні	лабораторні	інд. робота	самісп. робота
Тема 1. Соціальні зміни: поняття, суть, класифікація	7	2	0			5	7	2	0			5
Тема 2. Соціологічні теорії і концепції соціальних змін	9	2	2			5	9	2	0			7
Тема 3. Чинники і джерела соціальних змін	8	2	2			4	8	0	2			6
Тема 4. Соціальні процеси в структурі соціальних змін	8	2	2			4	8	0	2			6
Тема 5.	9	2	2			5	9	2	0			7

Трансформація і модернізація в структурі соціальних змін												
Тема 6. Соціальні зміни як травма	8	2	2			4	8	2	0			6
Тема 7. Соціальні рухи і соціальні зміни	8	2	2			4	8	0	2			6
Тема 8. Сучасне суспільство у фокусі соціальних змін	10	2	2			6	10	2	0			8
Тема 9. Соціальні зміни в сучасному українському суспільстві	11	2	2			7	11	0	2			9
Тема 10. Соціологічні дослідження соціальних змін	10	4	4			2	10	2	0			8
Модульна контрольна робота	2	2	0			0	2	0	0			2
Разом	90	24	20			46	90	12	8			70

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Соціальні зміни: поняття, суть, класифікація	0	0
2	Соціологічні теорії і концепції соціальних змін	2	0
3	Чинники і джерела соціальних змін	2	2
4	Соціальні процеси в структурі соціальних змін	2	2
5	Трансформація і модернізація в структурі соціальних змін	2	0
6	Соціальні зміни як травма	2	0
7	Соціальні рухи і соціальні зміни	2	2
8	Сучасне суспільство у фокусі соціальних змін	2	0
9.	Соціальні зміни в сучасному українському суспільстві	2	2
10.	Соціологічні дослідження соціальних змін	4	0
	Модульна контрольна робота	0	0
	Разом	20	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Соціальні зміни: поняття, суть, класифікація	5	5
2	Соціологічні теорії і концепції соціальних змін	5	7
3	Чинники і джерела соціальних змін	4	6
4	Соціальні процеси в структурі соціальних змін	4	6
5	Трансформація і модернізація в структурі соціальних змін	5	7
6	Соціальні зміни як травма	4	6
7	Соціальні рухи і соціальні зміни	4	6
8	Сучасне суспільство у фокусі соціальних змін	6	8
9.	Соціальні зміни в сучасному українському суспільстві	7	9
10.	Соціологічні дослідження соціальних змін	2	8
	Модульна контрольна робота	0	2
	Разом	46	70

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Гвоздецька Б., Рюль В., Варга Н. Соціологія: методичні матеріали до самостійної роботи: навчально-методичний посібник для напряму підготовки «054 Соціологія». Ужгород: УжНУ, 2021. 110 с.

2. Катаєв С.Л. Сучасне українське суспільство. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 236 с.

3. Ковтуненко Е.С. Соціальні зміни: поняття та види / Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2002. с.224-228.

4. Кутуєв П.В. Концепції розвитку та модернізації в соціологічному дискурсі: еволюція дослідницьких програм. Київ: Сталь, 2005. 500 с.

5. Орос О.Б. Соціологія: методичні рекомендації. Ужгород: УжНУ, 2021. 45 с.

6. Орос О.Б., Афанасьєв Д.М. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи студентів спеціальності 054 «Соціологія». Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 22 с.

7. Рюль В.О. Глобальні проблеми сучасності: навчально-методичні рекомендації (для здобувачів вищої галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 054 «Соціологія»). Ужгород: УжНУ, 2022. 42 с.

8. Соціологія: підруч. для студ. вузів / за ред. В.Г.Городяненка. Київ: Академія, 2002. 560 с.

9. Суспільна трансформація: концептуалізація, тенденції, досвід / за ред. В.Танчера. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2004. 244 с.

10. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. Львів: Колір ПРО, 2020. 799 с.

11. Юрій М.Ф. Соціологія: підручник. Київ: Кондор, 2007. 448 с.

Допоміжна література

1. Бідзюра І. Соціальні зміни в українському суспільстві: поняття і реальність. Наук. часопис Нац. пед. ун-ту ім. М.П.Драгоманова. Серія 6: Історичні науки: до 170-річного ювілею. Київ: НПУ, 2004. Вип.1. С.251–259

2. Гудзенко О.З. Концепт «інституційні зміни» в сучасному соціологічному дискурсі: практики теоретизування. Грані. 2015. № 5 (121). С.64–68

3. Ковтуненко Е.С. Теоретико-методологічні засади соціологічного дослідження соціальних змін. Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. 2013. Вип. 18. С.95–103.

4. Моніторинг соціальних змін в українському суспільстві. Структурні виміри сучасного суспільства: навч. посіб. / за ред. С.Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2006. С.162–189.

5. Прокопенко А. Л. Поняття соціальної зміни в соціально-філософських концепціях. Мультиверсум: філософський альманах. 2006. № 55. С.55–59.

6. Соціологія: терміни і поняття: навчальний словник-довідник / за заг. ред. В.М.Пічі [Ю.Ф.Пачковський, О. І. Пташник-Середюк, С. А. Шудло та ін.]. Львів: Новий Світ-2000, 2018. 658 с.

7. Соціологія в ситуації соціальних невизначеностей: тези доп. I Конгр. Соціол. асоц. України, Харків, 15–17 жовт. 2009 р. Соціол. асоц. України; Харк. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. Харків, 2009. 475 с.

8. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Київ: Ін-т соціології НАН України, 2018. Вип. 5 (19). 254 с.

9. Sztompka P.. The Sociology of Social Change. Wiley, 1993. 368 p.